

Trừ giặc, ba tuổi vẫn còn hiêm là muợn!

CAO BÁ QUÁT

1.

Một tuần trước ngày Huế nổ súng kháng chiến, dân trong thành phố được lệnh tản cư hết về các vùng quê. Nhưng qua mấy ngày đầu đánh nhau, tin tức thắng lợi từ mặt trận đưa về dồn dập. Tin thắng lợi một đồn mười, mười đồn trăm, nên đồng bào đều chắc mẫm tụi Tây sắp đầu hàng đến nơi rồi. Do đó, không ai bảo ai, mon men kéo dần về phía thành phố. Họ nóng lòng được mau mau trở về dọn dẹp lại nhà cửa, phố xá, trở lại với công việc làm ăn thường ngày.

Cuối cùng họ tụ tập lại đông đặc phía bên này cầu Bao Vinh. Bên kia cầu thuộc khu vực mặt trận A, ai muốn sang phải có giấy phép của Ban chỉ huy mặt trận cấp.

Như đã thành lệ, tờ mờ sáng là đồng bào túa hết ra đường, kéo đến đứng chen chúc ở đầu cầu, chờ nghe tin tức thắng lợi của mặt trận đêm qua. Họ chen lấn, ùn ùn mỗi lúc một sát đến chỗ bậc đá bước lên cầu. Nếu không có anh Vệ Quốc Quân cầm

ngang khẩu súng trường dài như cây sào chắn vệt đứng gác ngay trước mặt, chắc cả khối người chen chúc này dễ tràn qua bên kia cầu như nước vỡ bờ.

Đồng bào nhao nhao hỏi anh lính gác:

- Đêm qua quân ta mần ăn có khá không anh?

- Nện tụi Tây ở vị trí mô mà súng, lựu đạn nổ như rang bắp cả đêm rứa?

- Liệu tụi hấn sắp sửa “hồ-lê-manh” chưa, cho bà con về dọn dẹp nhà cửa, phố xá?

Bị bà con xúm hỏi tối tăm mặt mũi, anh lính gác chỉ còn biết nhăn nhó đề nghị:

- Xin bà con đứng xê xê ra cho tui một chút! Đứng sát vô ri tui còn biết gác xách làm răng?

Sáng hôm đó, từ trong đám đông chen chúc ồn ào ấy, có một thằng bé lợi dụng đúng lúc anh lính gác còn mãi nhăn nhó đề nghị với đồng bào, luồn ra sau lưng anh và chạy tót sang bên kia cầu. Anh chưa kịp quát gọi lại, nó đã mất hút vào dãy phố kè đầu cầu bên kia.

Không thể bỏ trống chỗ gác để đuổi theo, anh chỉ còn biết dậm chân dậm cẳng, lâu bầu bực tức:

- Con cái nhà ai mà nghịch hơn quý!

Có mấy đứa bán kẹo gừng, đậu phụng rang cũng lấp lờm định bắt chước chú bé vừa rồi, nhưng anh lính gác đã nhanh tay tóm cổ áo lôi lại hết.

Một thằng bán kẹo gừng, mắt lác thiên lác địa, trề môi nói với đứa bạn vừa bị tóm cổ lôi lại:

- Tụi bay không bắt chước nổi thằng nó mô! Hấn lanh hơn chuột nhất. Chơi trốn tìm, ù mọi, thả đĩa ba ba... với hấn chỉ có thua. Đùng hòng mà sò được người hấn.

- Răng mi biết?

- Tau chơi mãi với hấn còn lạ chi.

- Hấn khoe từ hôm nổ súng, hấn đã tót được qua bên khu vực mặt trận ba, bốn lần. - Chú bé bán đậu phụng rang nói chen vào.

- Hấn lọt qua bên đó làm chi?

- Coi chơi!

- Hấn có kể coi được chuyện chi hay không?

- Khồi! Nhưng thú nhất là sáng mô hấn cũng gặp một toán Vệ Quốc Đoàn mà chỉ nhỏ bằng tụi ta thôi, nhiều đứa còn nhỏ hơn. Toán ni chạy dọc theo bờ sông, tập quân sự một hai, tập ném lựu đạn, bắn súng... vui ghê lắm. Hấn đứng coi mà thèm rệu cả nước miếng!

- Vệ Quốc Đoàn mà chỉ nhỏ bằng tụi ta thì đánh Tây răng được? Hay là hấn nói láo?

- Răng không đánh được? - Thằng bán đậu phụng rang vênh mặt nói. - Chánh phủ cứ thử lấy tau vô Vệ Quốc Đoàn coi, có chết cha tụi Tây không?

Thằng bán kẹo gừng mắt lác cười ngạo:

- Lấy mi vô Vệ Quốc Đoàn thì thà lấy tau còn hơn! Tau chẳng cần súng đạn gì hết. - Nó rút trong túi quần ra một cái súng cao su, kéo căng hai sợi chun. - Cứ cái ni, tau nhắm trúng giữa mắt tụi Tây, tụi Vê-giê⁽¹⁾ tau nè. Cha con hấn tha hồ mà mù.

* * *

Toán “Vệ Quốc Đoàn con nít” lúc này đang nối nhau thành hàng một, rầm rập lên phía cầu Đông Ba cũ.

(1). Việt gian

Chạy dẫn đầu là anh Vệ Quốc Quân chỉ huy. Anh trạc hai ba, hai bốn tuổi, dáng người tầm thước, vai rộng, ngực nở, tóc búi kiểu móng lừa, cổ đeo lưng lẳng chiếc còi mạ kền sáng loáng. Sáng hôm đó trời lạnh cắt ruột, anh chỉ mặc độc chiếc may ô trắng và quần đùi xanh ống bó sát đùi.

Còn toán trẻ ăn mặc tạp nham. Quá nửa mặc áo quần Vệ Quốc Đoàn sửa ngắn lại. Nhiều đứa boi trong những chiếc áo trấn thủ rộng như áo thụng tế. Có đến hơn chục đứa nai nịt “xanh-tuya-rông” da, có khóa đồng to tướng và đeo cả bao đạn. Có trời biết được trong những cái bao đạn sứt sẹo mọ mó ấy, chúng ních nhét những gì!

Dãy phố ven đường cửa đóng then cài kín mít. Đồng bào khu vực này đã tản cư hết từ đêm đầu kháng chiến.

Hàng chục con chó lạc mất chủ, họp thành đàn chạy loảng quảng trên đường, tranh nhau ngửi bới các đồng rác kiếm ăn. Con nào con ấy hai hông lép kẹp, xương sườn nhô cao như vĩa nước hàng chục chiếc cạp rổ vào bụng.

Khi toán trẻ rầm rập chạy qua, lũ chó sợ hãi, tán loạn. Chúng chuồn hết vào các hẻm phố, chỗ mồm ra sủa vằng. Bọn trẻ dậm chân, vỗ đùi, dọa lại lũ chó.

Con đường ồn ào hấn lên trong chốc lát.

Lên đến cầu Đông Ba cũ, anh chỉ huy thổi một hồi còi dài lãnh lót. Toán trẻ dừng lại. Nhiều đứa nghịch ngợm vò mắt đà đâm chúi vào lưng đứa chạy trước...

- Tập hợp ba hàng dọc! - Anh chỉ huy quay lại đồng dặc hô.

Toán trẻ lập tức trở lại trật tự. Loáng một cái chúng đã sắp thành đội hình ba hàng dọc với tư thế rất nghiêm chỉnh.

- Điểm số!

Đáp lại tiếng hô anh chỉ huy, những đứa đứng ở hàng dọc bên trái, nối tiếp nhau đếm to như hét: Một! Hai! Ba! Bốn! Năm! Sáu! Bảy! Tám! Chín! Mười!... Hết.

- O... o... Dạ chưa hết... Mười một! - Một đứa đứng lẻ ra một mình ở cuối đội cuống quýt kêu toáng lên. - Báo cáo anh, em bị lẻ hàng ạ!

- Lẻ là thế nào? - Anh chỉ huy hỏi vặn lại, như hoàn toàn không tin cái chuyện vô lý đó. - Toàn bộ chúng ta có ba mươi em, tập hợp thành mười hàng ba, làm sao lại lẻ được.

- Dạ rứa mà em bị lẻ thiệt ạ. - Thằng bị lẻ hàng nhón nhác nhìn ngược nhìn xuôi, nhăn nhó, bối rối trả lời.

- Các em kiểm tra lại xem có hàng nào đứng hai không? - Anh chỉ huy như vẫn tin chắc rằng đây chỉ là trò nghịch ngợm của bọn trẻ mà thôi.

Nhưng cả đội sau khi nhón nháo kiểm tra hàng ngũ, đồng thanh trả lời:

- Báo cáo anh, hàng mô cũng đủ ba cả ạ!

Anh chỉ huy rời chỗ đứng, đi dọc xuống phía dưới, đưa mắt kiểm tra từng hàng một, miệng lầm bầm:

- Quân số đội đang ba mươi bỗng hóa ra băm mốt là nghĩa lý gì?

Nhưng chính anh cũng đâm ngơ ngác. Đúng là hàng nào cũng đứng đủ ba và cuối đội vẫn lẻ ra một đứa.

Anh liền đi ngược trở lên, soát kỹ lại lần nữa. Kết quả anh lôi được một thằng lạ hoắc, không biết từ đâu chui ra đứng lọt vào giữa đội.

Cả đội tròn tròn mắt kêu lên: Ủa!

Hai đứa đứng cùng hàng với thằng bé lạ hoắc này, há hốc mồm vì quá sùng sốt:

- Uơ trời! Rứa mà từ nãy tới chừ mình cứ tưởng hấn là thằng Hòa-đen! Nước da hấn cũng đen thui có khác chi anh Hòa-đen nhà mình mô các cậu!

Cái đứa có tên là Hòa-đen đứng cách đó hai hàng, nghe vậy liền cau mặt, nói với lên:

- Lầm, lầm cái chi lạ rứa? Mình đen nhưng chỉ đen vừa vừa!...

Một đứa đứng bên trái vè mặt liến láu, đưa tay vuốt vuốt ngực Hòa-đen ngoác miệng ra cười:

- Đưa ta vuốt bớt cục tự ái xuống cho. Hề, hề, hề... đen vừa vừa hay đen thui thì cũng là họ "cột nhà cháy" cả thôi mà.

Thằng bé lạ hoắc chui bừa vào hàng ngũ đội, chính là cái thằng lùn sau lưng anh lính gác, tốt qua cầu Bao Vinh lúc nãy. Nó cũng trạc tuổi Hòa-đen, vóc dáng cũng sần sần, nhưng nước da, của đáng tội, có đen hơn tí chút, Hòa-đen tự ái kể cũng phải. Cách ăn mặc của nó cũng kém xa Hòa-đen. Hòa-đen diện quân phục với áo trấn thủ rộng như áo tể, còn thằng này đánh độc cái áo cộc nâu ngắn hờ cả rốn với cái quần đùi xanh bạc phếch, đít vá hai miếng to tướng.

Anh chỉ huy nắm chặt cánh tay nó kéo lại sát trước mặt, hỏi to gằn như quát:

- Em ở đâu? Tên là chi? Sao dám cả gan chui bừa vào hàng ngũ Vệ Quốc Đoàn?

Thằng bé sợ hãi cúi mặt nhìn xuống đường, bàn chân đi đi một hòn đất, trả lời lí nhí trong cổ họng, chẳng ai nghe được gì. Anh chỉ huy sốt ruột không muốn mất thì giờ thêm, bỏ tay nó ra, nghiêm mặt nói:

- Em phải ra ngay khỏi khu vực này. Đây là khu vực mặt trận em nhớ chưa?

Anh quay lại nói với cả đội:

- Các em thật lơ là, vô ý thức. Có một kẻ lạ mặt chui vào hàng ngũ mà chẳng hay biết gì hết!

Cả đội thì thào hỏi nhau:

- Không biết hẳn lọt vô giữa đội mình lúc mô mà tài rứa hè?

- Chắc cái lúc tụi mình còn mãi trên chọc lũ chó.

- Thằng ấy chui cổng rạp hát rạp xiếc chắc bọm phải biết!

- Mình cho hẳn chơi cú ấy được. Mình là mình phục đó!

- Cái đũa có bộ dạng liến láu vừa trên chọc Hòa-đen lúc nãy, vừa nói vừa gật gật đầu.

2.

Anh chỉ huy thối một hồi còi dài, cắt đứt tiếng thì thào bàn tán. Anh đứng nghiêm, nói:

- Anh báo trước để các em biết, khoa mục tập hôm nay hơi khó, đòi hỏi các em phải gan dạ, bình tĩnh. - Anh cao giọng hỏi to. - Trong đội ta có em nào chưa biết bơi, đưa tay lên anh xem.

Không một đũa nào giơ tay. Trẻ con sinh ra và lớn lên bên bờ sông Hương, không biết bơi lặn là chuyện hiếm.

- Tốt lắm. - Anh gật đầu. - Khoa mục tập hôm nay là nhảy từ trên thành cầu xuống sông. - Anh đưa tay chỉ lên cái thành cầu sắt sơn đen, ngay phía trên đầu bọn trẻ.

Cả đội nhìn theo tay anh chỉ. Tất cả cùng rụt vai, lắc đầu lè lưởi:

- Đội trưởng chơi cú khoa mục ni coi bộ gay go đây!

- Cao đến ba mét chứ không ít!

- Ba mét răng được! Xoàng xoàng cũng phải năm mét!

Bọn trẻ nhón nhác hết nhìn xuống sông lại nhìn lên thành cầu, ước lượng chiều cao sắp phải nhảy.

Cả đội nhảy qua các bậc đá xây, chạy lên cầu. Vẫn không quên nghịch ngợm, chúng dẫm chân thật mạnh, làm cho ván cầu kêu rầm rầm.

Mưa phùn đã tạnh, nhưng gió lạnh vẫn thổi từng cơn không ngớt. Bọn trẻ cởi áo quần vắt lên thành cầu. Tất cả rét run, nổi hết da gà. Chúng đứng nép sát vào nhau, miệng xuýt xoa như ăn ớt, hai tay vòng lên ôm cổ, lưng cong lại như lưng tôm.

Đội trưởng trèo đứng lên cái cột bê tông giữa cầu, quay lại nhìn cả đội, nghiêm mặt nói:

- Tất cả các em đứng thẳng lên! Bỏ hai tay ra khỏi cổ. Hiên ngang lên anh xem nào! Đàng hoàng là những Vệ Quốc Quân sắp ra trận giết giặc cứu nước mà sợ gió, sợ lạnh à! Thế thì trước bom đạn như mưa của giặc, các em sẽ còn sợ đến mức nào? Các em có muốn mang tiếng là những chiến sĩ hèn nhát không?

- Không ạ! Không ạ! - Cả đội nhao nhao trả lời. Tất cả lập tức đứng thẳng người, miệng thôi xuýt xoa. Có đứa còn làm bộ hiên ngang, ngực ưỡn ra, bụng thót lại, tay khuỳnh khuỳnh chống nạnh. Nhìn điệu bộ chúng, anh chỉ huy mặt đang nghiêm thể mà phải phì cười. Anh rất hiểu, đối với các chiến sĩ nhỏ tuổi của mình, không có lời động viên nào hiệu quả bằng chạm đến lòng tự trọng của họ. Anh nói tiếp:

- Khoa mục hôm nay tuy khó nhưng các em phải gắng tập cho được. Trong hoàn cảnh địa hình chiến đấu của thành phố Huế chúng ta, rất có thể các em sẽ gặp trường hợp phải nhảy từ những vị trí rất cao xuống sông. Do đó, chúng ta cần phải

tập trước cho quen. Các em chú ý, xem anh nhảy thị phạm⁽¹⁾ rồi các em tiếp tục nhảy theo sau.

Anh quay ra sông, đứng thẳng tắp trên cột trụ như pho tượng trên bệ, hai cánh tay đưa thẳng trước mặt, đôi cẳng chân vạm vỡ sẵn chắc những bắp thịt, khễ nhún nhún rất dẻo. Anh tung người lên cao. Thân hình anh như một mũi tên bay chệnh chéch xuống sông, cắm phập vào làn nước xanh ngắt, lặn tẩn gọn sóng. Cả đội chồm lên thành cầu nhìn theo. Chúng chắc chắc lười trầm trồ:

- Đội trưởng "lông giông"⁽²⁾ tuyệt đẹp bay hè!

- Còn phải nói, trước đây anh từng là "săm-pi-ông"⁽³⁾ bơi của Huế mình mà!

Dưới sông, đội trưởng đã trồi đầu khỏi mặt nước. Anh đưa tay vuốt vuốt mặt, nhìn lên cầu giục:

- Nào các em nhảy đi! Em nào bị chuột rút đã có anh cứu.

Bọn trẻ đưa nọ đùn đưa kia:

- Cậu nhảy trước đi!

- Thì cậu nhảy trước đi!

- Thành cầu chật ri đứng nhảy một lần răng đượ!

Nhưng rồi chẳng đứa nào dám nhảy trước. Mấy đứa trèo lên thành cầu lại tụt xuống, lè lưỡi:

- Ngợp quá! Cứ như là đứng trên nóc lầu chợ Đông Ba mà nhảy xuống ấy!

- Đội trưởng bày ra chi cái khoa mục gay go ri không biết!

- Xê ra, xê ra! - Cái thằng có bộ mặt liến láu ban nãy trêu chọc Hòa-đen đưa tay gạt các bạn ra hai bên, làm điệu bộ hăng

(1). Nhảy làm mẫu.

(2). Plogeon: nhảy (tiếng Pháp)

(3). Champion: vô địch (nt)